

เทศน์เช้า วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันแรงงาน เป็นวันสร้างชาติ แรงงานมันเกิดจากกรรมกร การก่อสร้าง การสร้างชาติ แต่แรงงานมันมีค่าแรงงานไ้ เวลาทางคอมมิวนิสต์นะ เขาบอกว่าป็นแรงงานทางสมอง ผู้บริหารใช้แรงงานทางสมองจะมีค่าตอบแทนสูงกว่าแรงงานที่ใช้กำลัง เพราะฉะนั้นแรงงานทางสมอง คอมมิวนิสต์เขายังคิดได้เลย

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม วันแรงงาน ทางโลก ทางยูเอ็น เขาฟังจะมาตั้งกฎ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม วันโกนวันพระ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามองทะลุไ้

วันแรงงานเป็นเรื่องของโลก เรื่องของวัตถุ เรื่องของสสาร เรื่องของการจับต้องได้ แต่แรงงานของใจไ้ ถ้าแรงงานของใจ เห็นไหม ใจมันสร้างและพัฒนาแรงงานของมันมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพัฒนา มา เห็นไหม พระโพธิสัตว์ เวลาเป็นพระโพธิสัตว์ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไ้ไม่ได้พยากรณ์ ก็ป็นปุถุชน

พระโพธิสัตว์ทำฉาน โลกีย์ พยายามสร้างบารมี สร้างการช่วยเหลือการเงิฉาน แต่ไ้ไ้ไม่ได้พยากรณ์ มันก็ป็นโลก ป็นโลกียะ นี้ป็นฉานสมาบัติ มันเจริญแล้วเลื่อม..เจริญแล้วเลื่อม

ถ้าพระพุทธรูมิ ไ้ไ้ห่างไกลอยู่ การพยากรณ์ การช่วยเหลือมันจะมีผลน้อย แต่ไ้ไ้ใกล้ชิดเข้าไป ก็คือการสร้างบุญญาธิการมาก ความแม่นยำของการพยากรณ์ ความแม่นยำของการดูกรรม มันจะละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น นี้คือ พระโพธิสัตว์

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การสร้างแรงงานของใจ เห็นไหม เราทำบุญกุศลมันป็นการตกผลึกลงที่ใจ นี้มันป็นแรงงานของใจ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วันโกนวันพระ เห็นไหม

วันโกนวันพระ วันพระเล็กมันเป็นวัน ๘ คำ เวลาผู้ที่จะจำศีล อุโบสถศีล ศีลปกติ ศีล ๘ กับศีลอุโบสถ คือ ศีลอันเดียวกัน แต่ศีล ๘ คือศีลที่เราถือศีล ๘ ศีลอุโบสถ อุโบสถ ศีลเข้าอุโบสถ ในพระไตรปิฎกถ้าวันพระเล็ก ลูกน้องของพระอินทร์จะมาจดชื่อ มาดูการ จำศีล แต่ถ้าเป็นวัน ๑๕ คำ พระอินทร์มาเอง นี้แม้แต่อุโบสถเล็ก อุโบสถใหญ่มันก็ แตกต่างกัน ความแตกต่างกัน มันก็เป็นการพัฒนาการของใจ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าเข้าใจเรื่องของวิญญูะ กามภพ รูปภพ อรูปภพ ในโลกสาม การเวียนตายเวียนเกิด ของจิต มันจะเกี่ยวเนื่องกัน

เราจะบอกว่า วันแรงงาน.. วันแรงงานของโลก เราเห็นว่าเป็นการสร้างวัตถุ การ สร้างปัจจัยเครื่องอยู่อาศัย การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก มันเกิดขึ้นมาจากแรงงานของ เรา ทั้งแรงงานใจ แรงงานกายและแรงงานสมอง เวลาแรงงานสมอง เห็น ไหม คอมมิวนิสต์เขาปฏิเสธจิต เขาปฏิเสธเรื่องศาสนา เขาจะบอกว่าแรงงานสมอง

แต่แรงงานสมองในพระพุทธศาสนา สมองทำงานได้ไหม นี่เขาทำการวิจัยนะ ว่า สมองคิดได้อย่างไร สมองทำงานได้อย่างไร สมองมันก็เป็นสสารนะ มันต้องมีพลังงาน เห็นไหม พลังงานของสมอง แต่พลังงานมันต้องมาจากจิต แต่เขาปฏิเสธเรื่องศาสนา ศาสนาสอนเรื่องความรู้สึก สอนเรื่องของจิต

ถ้าเรื่องของจิต เราเกิดมาก็มีหน้าที่การงานของคนที่แตกต่างกันไป ถ้าวันแรงงาน เราก็อำนาจของเรา ถ้าคนทำงานนะ ครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า “ถ้าคนขยันหมั่นเพียร ในทางโลก ถ้าพูดถึงบวชหรือประพฤติปฏิบัติ ความขยันหมั่นเพียรอันนั้น มันเป็นจริต นิสัยขึ้นมา”

การประพฤติปฏิบัติ มันก็มีช่อง มีทางขึ้นไป แต่ถ้าทางโลกล้มลุกคลุกคลานนะ เวลาปฏิบัติมันก็ล้มลุกคลุกคลาน นี่พูดถึงการพิสูจน์ทางสติตินะ แต่ถ้าเวลาพูดถึงเรื่องของ เวนเรื่องของกรรม มันก็ลึกลงไปอีกชั้นหนึ่ง

เรื่องของเวรเรื่องของกรรม พระอรหันต์ในสมัยพุทธกาล เห็นไหม เตี้ยค่อมก็มี รูปร่างแคะแแกรนก็มี สิ่งต่างๆ พูดถึงบุญกุศล ถ้าบุญกุศล คูตี องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้า อากา ๓๒ สิ่งต่างๆที่แสดงออก เรื่องการบุญกุศลขององค์กรสมเด็จพระสัมมาสัม

พุทธเจ้า พระนันทะเหมือนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก นี้พูดถึงเรื่องบุญกุศล บุญกุศลพาเกิดและพาดาย

แรงงานของใจ เราจะสร้างแรงงานของเรา เราจะสร้างบุญกุศลของเรา เรา ประพฤติปฏิบัติของเรา นี่มันเป็นผลของวิญญูณะนะ ผลของวิญญูณะ คือ การเวียนตายเวียนเกิด ผลบุญผลกรรมจะส่งเสริมไป แต่เราเกิดในพระพุทธศาสนา อริยสัจ เห็นใหม่

ถ้าแรงงานในปัจจุบันนี้ เราทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามา ในปัจจุบัน ถ้ามรรคญาณเข้ามา นี่คือ มรรคญาณ ญาณหยั่งทราบ ญาณหยั่งรู้ของจิต ถ้าญาณหยั่งรู้ของจิต มันชำระล้างของจิต

แรงงานในปัจจุบันนี้เห็นใหม่ มันได้มาได้อย่างไร มันได้มาด้วยการอาบเหงื่อต่างน้ำนะ นี่งานทางโลก เขาว่าทำงานแล้วอาบเหงื่อต่างน้ำ มันมีความทุกข์ยากมาก

แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัตินะ เวลานั้นสมาธิภาวนา เวลาอากาศมันร้อน อาบเหงื่อต่างน้ำใหม่ เคนจกรมทั้งวัน อ่อนเพลียอ่อนล้าไปหมดคนนะ นี่สิ่งแวดล้อมของกายกับของใจ ในเมื่อมันมีกายกับใจ กายเคลื่อนไหวเพื่อให้อจิตมันนิ่ง ถ้ากายเคลื่อนไหวให้อจิตมันนิ่ง การเดินจกรมเห็นใหม่ กายเคลื่อนไหวไป ถ้ากายเคลื่อนไหวแล้วมันมีสติปัญญาขึ้นมา นี่มันจะย้อนกลับมา

ย้อนกลับมา ในภาคปริยัติ คือการศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่แรงงานสมอง แรงงานสมองจำได้หมด พุทธพจน์นี่จำได้หมดเลย แต่พุทธพจน์จำได้หมด มันก็ล้งเลงสสัย ยิ่งประพฤติปฏิบัติไปนะ คนที่ประพฤติปฏิบัติ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ ยิ่งพอล้งเลงสสัย เพราะล้งเลงสสัยนะ มันจะเป็นอย่างนั้นใหม่เพราะอะไร เพราะความรู้สึกอันหนึ่ง

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติบอกว่า “เขาว่ามีความสุข... ความสุข... ความสุขมันเป็นอย่างไรหนอ...” เพราะว่าเขายังไม่เข้าถึงตัวจิต พอเวลาคนที่เข้าถึงตัวจิต มันมีความสุขมาก พอมันมีความสุขมาก แล้วเวลามันเสื่อมไป ความสุขนี้มันเจือจางไป... เจือจางไป... มันเจือจางไปตลอดเวลา ความสุขทำไมมันค่อยเจือจางไปละ มันก็เหมือนกับการที่เรา

พบเห็นสิ่งใดที่แรก มันก็จะดูดีมีฝั่งใจ แต่มันจะเจือจางไปเห็นใหม่ เช่น วิตก วิจารณ์ ปิติ สุข เอกัคคตารมณ์

เวลามันเกิดปิติ มีความสุขของมันเห็นใหม่ ความสุขอันนั้น ปิติมันเกิดบ่อยครั้ง เข้า บ่อยครั้งเข้า ถ้าบ่อยครั้งเข้า ถ้าเราตั้งสติของเรา แล้วเรารักษาของเรา ปิติเห็นใหม่ ขนาดรู้วาระจิตก็เป็นปิตินะ เวลารู้วาระจิตต่างๆ รู้เรื่องต่างๆ มันเป็นเรื่องของปิตินะ ปิติ มันกว้างขวางมาก ปิติของคนเล็กน้อย ปิติของคนกระทบมาก มันก็เหมือนกับคนเราที่มี สมบัติมากหรือมีสมบัติน้อย คำว่าสมบัตินี้ เราวัดได้ด้วยทางสติ ด้วยการคำนวณ

แต่เวลาบุญกุศล มันวัดได้ด้วยการประพฤติกปฏิบัติ วัดได้ด้วยความรู้ฟังหยั่งทราบ ของจิตแต่ละดวงที่ต่างกัน เวลาเกิดอภิญญา เวลา รู้ ฟังเสียง ได้หูทิพย์ ตาทิพย์ คำว่า “ทิพย์” มันมองได้ใกล้ได้ไกลแตกต่างกันอย่างไร มันก็มีระดับของมัน

“เอตทัคคะ” ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ ผู้ที่เลิศทางนั้น แต่ผู้ที่ไม่เลิศละ ผู้ที่ปานกลางละ ผู้ที่มีน้อยกว่าละ มันก็มีได้เหมือนกัน เห็นใหม่ นี่การมีอย่างนี้มัน ก็มีแตกต่างกันไป แตกต่างกันแล้วเกิดจากอะไร เกิดจากการกระทำของเรา

ทีนี้พอเวลาเราทำจิตสงบขึ้นมาแล้ว มันเกิดปิตินะ ปิติสุข ปิติสุขนี้เรารักษาของเรา รักษาของเราเพื่อเรานะ รักษาเราเพื่อเรา เพราะรักษาไว้ การชำนาญในวสี ในการกระทำ เราทำบุญกุศล นี้บุญกุศลเกิดมาอย่างไร บุญกุศลเกิดจากการนึกเอาได้ใหม่ การนึกเอามันเป็นต้นหาความทะยานอยากนะ

แต่เวลาเดินจงกรม ถ้าจิตมันสงบ ไม่ใช่เป็นการนึกเอามันเป็นของมันเอง แต่การนึกเอาไม่ได้ แม้แต่การทำทาน เรานึกว่าจะเสียสละทานได้ใหม่ ถ้าเราไม่ได้เสียสละให้ เขาเห็นใหม่ การทำทาน แม้แต่การหลีกเลี่ยงให้ การให้ทางกันนี้ก็บุญนะ นี่เดินสวนกัน แล้วหลบให้เขาบุญเกิดแล้ว เพราะเราให้โอกาสให้ความสะดวกแก่เขา นี่เป็นบุญถ้า เราฉลาดเรารู้ของเราละ มันจะเกิดตลอดเวลา

คูสิ คนโบราณเขาตั้งโถน้ำไว้หน้าบ้าน เพื่อให้คนที่ผ่านไปผ่านมาเขาได้ดื่ม น้ำของเขา นี้บุญกุศลเกิดได้ทั้งนั้นนะ ในปัจจุบันนี้ประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธเรา มีการเสียสละ มีการอำนวยความสะดวก มีการเสียสละต่อกัน

การสละเพื่ออะไร เพื่อประโยชน์กับเราทั้งนั้นล่ะ เขาได้อาศัยวัตถุปัจจัยสิ่งนั้น แต่เราได้บุญกุศลของเรา เราได้ความชุ่มชื่น เวลาเราหิวกระหาย เราได้ดื่มน้ำขึ้นมา เรา มีความสดชื่นขึ้นมา อันนั้น มันเป็นความสุขใหม่ นี่มันเป็นความสุข เราเปรียบเทียบได้ไง ถ้าเราให้ความสุขคนอื่น เห็นไหม เราเป็นผู้ให้

นี่ก็เหมือนกัน การเสียสละทาน เราต้องมีการกระทำเห็นใหม่ ทานมันจะเกิดขึ้นมาจากเรานึกคิดได้ใหม่ เรานึกคิดสิ่งนี้ไม่ได้เลย การนึกคิดมันเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ มันเป็นธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ สัญญาความจำได้หมายรู้ สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง มันมีธรรมชาติของมัน

แต่คิดแต่งเรื่องอะไร คิดแต่งนี้ มันสถานะที่เราได้มา เช่น เราได้มือมา มนุษย์มีแขนมา แขนทำอะไรก็ได้ ถ้าแขนมันไม่ทำอะไร แขนมันก็เป็นแขนของมันอยู่อย่างนั้นนะ แขนของเรา เห็นไหม เท้าเราเดินไป แขนของเราทำงานเป็นประโยชน์ขึ้นมา

จิตมันก็เหมือนมือนี้ล่ะ มันไม่ทำงานอะไรเลย มันนึกเอาเฉยๆ แต่มันไม่แสดงออกสิ่งใด มันจะเป็นประโยชน์สิ่งใดกับมัน ฉะนั้นเวลาเราเริ่มภาวนาขึ้นมา เราตั้งสติขึ้นมา เราบังคับนะ มือนี้เราสั่งให้มือหยิบของ มือหยิบอะไรก็ได้ เราสั่งให้มันหยิบ

นี่ก็เหมือนกัน สติสั่งให้จิตไม่ให้คิด ! สติสั่งให้จิตตั้งมั่น ! แล้วมันเป็นอย่างนั้นใหม่ มันไม่เป็นเพราะอะไร เพราะมือนี้ มันโดยสัญชาตญาณของมนุษย์ เส้นประสาทต่างๆ มันสั่งได้ สมอมมันสั่ง ชิกซ้าย ชิกขวา มันสั่งให้ร่างกายเคลื่อนไหวไป มันมีความคิดขึ้นมา สมอมชิกไหนมันจะใช้ของมัน สติมันบังคับให้จิตหยุดนี้ มันหยุดใหม่ แล้วเวลาปัญญาที่จะเกิดขึ้นจากภาวนามยปัญญา มันเกิดขึ้นได้อย่างไร ถ้ามันไม่ออกฝึกฝนขึ้นมา มันจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร เห็นไหม นี่มันไม่ใช่นึกเอา มันต้องมีการกระทำ มรรคญาณมันจะเกิดขึ้นมา สติปัญญามันเกิดขึ้นมานี้

สติไม่ใช่จิต สมาธิไม่ใช่จิต ปัญญาไม่ใช่จิต แต่มันเกิดจากจิตทั้งนั้น จิตเป็นภาวสวะ เป็นภพ เป็นสถานที่ตั้ง เป็นที่รองรับบุญกุศล ที่รองรับตกผลึกในใจ ตกผลึกลงภาวสวะเห็นใหม่ แล้ววิชาสวะ เราเก็บอวิชาความไม่รู้นี้ เราบอกว่าอันนี้เป็นอวิชาแต่ภาวสวะเห็นใหม่ นี่กิเลสสวะ อวิชาสวะ ภาวสวะ นี้อาสวะ ๓ นี่มันเกิดมา มันเกี่ยว

เนื่องกันในหัวใจ ถ้ามันเกี่ยวเนื่องกัน ในหัวใจ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันจะเข้ามาสู่ที่นี้ แล้ว บุญกุศล บาปอกุศลมันตกลงที่นี้หมด มันตกผลึกลงที่ใจหมดเห็นไหม

“โลกนี้มี เพราะมีเรา” โลกมันเป็นสภาวะของมันอย่างนี้ กามภพ-อรุภพ มัน เป็นของมันอยู่อย่างนั้น จิตนี้ไปเกิดต่างหาก จิตนี้เป็นผลของวิญญูะ ผลของวิญญูะมันเวียน ตายเวียนเกิดไปตามวิญญูะเห็นไหม นี่แรงงานของใจ แรงงานของบุญ แรงงานของบาป ถ้าแรงงานของบุญแรงงานของบาป มันขับเคลื่อนจิตนี้ไป ถ้าจิตนี้ไป มันก็เคลื่อนตาม แรงบุญบาปนี้ไป

นี่เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา อาศัยแรงงานบุญ แรงงานที่ดี แรงงานที่มีสติปัญญา ขึ้นมา แต่เวลาปฏิบัติไปแล้วมันข้ามพ้นทั้งดีและชั่ว ถ้าเราดีความคิดของเรา ดีแรงงานที่ ดีของเรา มันจะดีของมัน พอคิดมันก็คิดไม่ได้ เพราะอะไร เพราะบุญกุศลเวลาหมด วาระ มันก็เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา บุญกุศลมันก็มีวาระของมัน บาปมันก็มีวาระของ มัน กุศล-อกุศล มันก็มีวาระของมันทั้งนั้น มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

โลกนี้มีแต่ความเปลี่ยนแปลง มันเป็นอนิจจังทั้งหมดเลย มันเป็นอนิจจังอยู่แล้ว ใช่มั้ย แต่สิ่งที่เป็นอนัตตาคือความเป็นอนิจจัง อนิจจังกับอนัตตา มันแตกต่างกันอย่างไร อนิจจังเป็นสภาวะ โลกที่มันเปลี่ยนแปลงไปเป็นอนิจจังอยู่แล้ว อนัตตาคือมันเกิดเพราะจิต มันเห็นในปัจจุบัน

ดูฟ้าแลบสิ แสบๆ นี่ แต่ถ้าเวลาใจมันเปลี่ยนมันเร็วมาก พอมันเร็วมาก พอมัน เปลี่ยนแปลงเราก็อึ้ง งง ไปหมดเลยนะ พอมันเปลี่ยนแปลง มันงง งงเพราะมันตึงตังค ปราน มันเปลี่ยนแปลงให้เห็น สภาวะธรรมมันเปลี่ยนแปลง

แต่ความสมดุล เหมือนกับเรา เรายืนด้วยความไม่มั่นคง เราโยกของสิ่งใด เราจับ ต้องสิ่งใด ถ้าตัวเราไม่มั่นคงมันก็เซซวนอยู่แล้ว นี่เราต้องรักษาตัวเราด้วย แล้วเราเห็นสิ่ง นั้นด้วย มันไม่ชัดเจนเห็นไหม แต่ถ้าตัวเรายืนด้วยความมั่นคง จิตเรายืนด้วยความมั่นคง เราเห็นสภาวะสิ่งใด เราเห็นด้วยความชัดเจน จิตที่มันมีสติปัญญาของมัน มันมีสมาธิของ มัน มันมีความมั่นคงของมัน ความมั่นคงของมันสิ่งนั้นเห็นอนัตตา มันเป็นสภาวะนั้น แล้วมันสะท้อนใจ

มันสะท้อนใจแล้วเข้ามาถอดถอนนะ มันมาคลายความกำหนด คลายความไม่รู้ของมัน แล้วปัญญามันเกิด มันต้องมีความมั่นคงของจิต ถ้าจิตมันมีความมั่นคงของมัน เห็นใหม่ สิ่งนี้มันตกผลึกในใจนั่นละ มันเกิดขึ้นในสภาวะของมัน สภาวะที่เราฝึกฝนของเรา เราสร้างของเรา เราชำนาญของเรา เราทำของเราได้ พอทำของเราได้ มันทำบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า

การทำบ่อยครั้งเข้า เวลาไปตามครูบาอาจารย์ “ประพตติปฏิบัติถูกไหม?” ... ถูก เวลาปฏิบัติมาถูกทั้งนั้นนะ การฝึกฝนตั้งแต่เด็กมาเห็นใหม่ เด็กก็ต้องฝึกให้มันทำงาน ผู้ใหญ่ก็ต้องฝึกทำงาน ถูกต้องทั้งนั้นนะ ถูกต้องตามภาวะหน้าที่ของคนๆ นั้น ถูกต้องตามภาวะของจิตที่มันอ่อนแอ จิตมันเข้มแข็ง จิตมันเจริญขนาดไหน มันถูกต้องทั้งนั้น แต่มันต้องพัฒนาของมันขึ้นไปเรื่อยๆ การพัฒนาอันนี้ จิตมันจะพัฒนาของมันขึ้นไป ถ้าพัฒนาไป มันถูกต้องแล้วต้องซ้ำแล้วซ้ำเล่าไป

อย่างที่เรปฏิบัตินี้ถูกไหม.. ถ้าไม่ถูกมันจะมีสภาวะให้เรารับรู้ใหม่ ให้เรามีความสุข ให้เรามีความพอใจนี้มันถูกทั้งนั้นนะ แต่ถูกอย่างนี้มันถูกแล้วใช่ไหม พอคำว่าถูกเราก็รับรู้ผลของมันแล้วว่าถูกได้แค่นี้ ถ้าถูกได้แค่นี้ละ แล้วสิ่งที่มันพัฒนามากกว่านี้ มันจะมีไปมากกว่านี้อีกไหม

ถ้าสิ่งที่ทำไปมากกว่านี้ สิ่งที่ทำว่าถูกมานี้ เราลงทุนไปขนาดไหน เราตั้งสติขนาดไหน เราทำสมาธิขนาดไหน แล้วใช้ปัญญาขนาดไหน มันถึงมีความรู้ความเห็นอย่างนี้ ถ้าถูกแล้วมีแค่นี้ ถ้าแค่นี้มันชำระกิเลสใหม่ละ เราก็เลยสงสัยว่าไม่ใช่ชำระกิเลสใช่ไหม

เราก็รู้ที่อยู่ “เรามีความสุขไหม” มี

“แต่มันจะสාරอกคลายออกไปไหม”..... ไม่

พอไม่ “แล้วเราถูกไหม”..... ถูก ถูกแล้วทำอย่างไรต่อไป ก็ทำให้มันพัฒนาขึ้นไป ซ้ำให้มันแรงขึ้นไป ทำให้มีคุณงามความดีขึ้นไป สูงกว่านี้ขึ้นไป มันจะพัฒนาของมันขึ้นไปเรื่อยๆ จนถึงที่สุดเห็นใหม่

เราตักน้ำใส่ตุ่ม น้ำต้องเต็มตุ่มแน่นอน เราประพฤติปฏิบัติขึ้นไป จิตมันต้องพัฒนาของมันขึ้นไปถึงจุดหนึ่ง นี่ไง สันตสิทธินะ มันล้นของมัน จนเข้าใจของมัน มันปล่อยวางของมัน จนมันขาดออกไปของมัน เห็นไหม

แรงงานใจอย่างนี้ มันแรงงานที่ปัจจุบันนะ บุญกุศล การตกผลึกมาในใจ พระโพธิสัตว์ต่างๆเป็นเรื่องของบุญกุศลขับเคลื่อนไป มันเป็นผลของวิญญูะ ผลของวิญญูะ เป็นพันธุกรรมจิต จิตนั้นเปลี่ยนแปลงมาตลอดเวลา เห็นไหม จิตเปลี่ยนแปลงมาตลอดเวลา จนมาเกิดเป็นเราในปัจจุบันนี้

พระพุทธศาสนาเห็นไหม การเปลี่ยนแปลงโดยผลของวิญญูะ การเปลี่ยนแปลงผลของ อริยมรรค การเปลี่ยนแปลงโดยจิตในปัจจุบันนี้ไง ถ้าการเปลี่ยนแปลงแบบวิญญูะ มันเปลี่ยนแปลงไปด้วยผลบุญกุศลกรรมนะ แต่การเปลี่ยนแปลงของจิตเดี๋ยวนี้จะเป็นปุถุชน เป็นกัลยาณปุถุชน เป็นโสดาปัตติผล โสดาปัตติผล มันเห็นชัดเจน มันจับต้องได้นะ

ดูเรามีการศึกษาสิ เราศึกษาขึ้นมาเรามีความรู้ขนาดไหน เราทำวิจัยขนาดไหน เรารู้ เรามีผลงานขึ้นมา เรารู้ของเราขึ้นมา จิตมันพัฒนาของมัน มันรู้ของมัน มันสำรอกของมัน แล้วมันคายของมันออกมา แล้วถ้ามันขาดออกไป มันสูญเจตปหานออกไป มันชัดเจนขนาดไหน มันทำได้ขนาดไหน

นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สำรอก ได้คายกิเลสออกหมดแล้ว เป็นครูของเทวดา เป็นครูของพรหม เป็นครูของมนุษย์ ผลของวิญญูะนี่เป็นวัน โทณวันพระขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเกี่ยวเนื่องกับวิญญูะ มันเกี่ยวเนื่องกับภพชาติต่างๆ

แต่ถ้ามันเป็นวันแรงงานของเรา มันเกี่ยวเนื่องกับภพ เราจะบอกว่าแรงงานของเรา มันเกี่ยวข้องกับเรื่องของโลก มันเป็นเรื่องของโลกก็ปัญหา เป็นเรื่องของโลก เป็นผลประโยชน์กับโลก เป็นผลประโยชน์กับการดำรงชีวิต

แต่ถ้าแรงงานบุญแรงงานบาป มันเป็นผลของใจ ใจนี้มันพัฒนาของมันจนการกระทำถึงที่สุด มันพ้นจากการบังคับบัญชาของอวิชา ของกิเลส ของมาร ของทุกๆ

อย่างได้เลย มันเป็นอิสรภาพนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ก็เป็นมนุษย์นั่นล่ะ แต่ใจของท่านพ้นจากกิเลสไป

ของครูบาอาจารย์เป็นมนุษย์เหมือนเรา เราก็เป็นมนุษย์ เราก็มีกายกับใจเหมือนกัน เราก็ค้นหาเราก็รู้ค้นของเราอยู่นี้ แต่เวลาพอสิ้นกิเลสไปนะ มันก็มนุษย์นั่นล่ะ แต่ใจหลุดพ้นเพราะมีการกระทำมีมรรคญาณ มีแรงงานภายในที่มันกระทำของมัน เห็นใหม่ มันเห็นชัดเจนมาก

ฉะนั้นเราก็ใฝ่ฝัน เราก็อยากจะพ้นจากทุกข์ เราก็อยากจะมิที่พึ่งที่อาศัย ถ้าทางโลกเราก็ต้องทำหน้าที่การงานของเราไป แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเราอยากจะพ้นจากทุกข์ เราต้องมีการกระทำของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา ไม่ใช่ศึกษาไว้เฉยๆ ศึกษาเอาไว้เพื่อมีความรู้ เอาไว้ได้เดียวกัน เอาไว้ว่าใครมีวุฒิภาวะใครฉลาดกว่ากัน คนฉลาดก็ตาย คนโง่ก็ตาย คนฉลาดก็เอาตัวไม่รอด คนโง่ก็เอาตัวไม่รอด

แต่ถ้าคนเข้าไปเจอความจริง มันเข้าไปเจอความจริง ถ้ามันไม่ฉลาด ไม่มีความมูมานะ มันจะเข้าไปรู้เห็นได้อย่างไร พอมันเข้าไปรู้เห็น เราปล่อยวางของเราเอง เราชำระของเราเอง อันนี้ฉลาดแท้ ฉลาดแท้ คือ เอาใจของเราพ้นจากอำนาจของเรา การช่วยเหลือตัวเอง การช่วยเหลือจิตนะ เวลานี้กิเลสมันหลอกเรา มันหลอกใจของเรา ถ้ากิเลสมันหลอกเรา เราพยายามแก้ไขของเรา ให้เรารู้เท่าทันมัน

รู้เท่าทันมันก็กลับมาสัมมาสมาธิ เข้ามาสู่ที่ตั้ง แล้วถ้ามีปัญหาไล่ด้อนเข้าไป ปัญหาใคร่ครวญเข้าไป มันจะเป็นภาวนามยปัญญา มันจะเป็นปัญญาชำระกิเลส แล้วถ้าชำระกิเลสขึ้นมา เราจะรู้จะเห็นของเรา แล้วมันรู้เห็นแล้วมันจะละเอียดลึกซึ้งขึ้นมา

ทางโลกเขามีวันสำคัญของเขา ทางธรรมของเราก็ต้องมีวันสำคัญของเรา แล้วถ้าวันสำคัญของเรามันสำคัญทุกวัน สำคัญทุกวันเพราะวันเวลายันกลืนกินชีวิตของเราไป ถ้าสำคัญทุกวันตั้งสติทุกวัน เพื่อประโยชน์กับเรา เห็นใหม่ วันสำคัญของศาสนา

ถ้าครูบาอาจารย์ หลวงตาท่านพูดบ่อย ที่วัดคอดอยธรรมเจดีย์ ท่านจำของท่านได้ วันสำคัญของศาสนา คือ วันสำคัญที่เราพ้นจากมันไป พ้นจากความครอบงำของอวิชชา

ถ้าเราพ้นจากมันไปนะ สิ้นสุดแล้วทิ้งมันไว้ เศษเหลือสิ่งที่ทิ้งไว้ในชีวิตนี้เอาไว้
กับโลก แต่จิตใจของเราถ้าไม่มีการชำระ มันจะเวียนไปในวัฏฏะ สิ่งที่ร่างกายทิ้งเอาไว้
กับโลกนะ จิตมันจะเวียนในวัฏฏะ เพราะมันยังมีภวาสวะ มีภพ มีสิ่งที่มารมันบังคับ
บัญชาได้ สิ่งที่มันเห็นได้ แต่ถ้าเราทำสิ้นไปแล้วนะ ไม่มีใครเห็นได้ เว้นไว้แต่บุคคลคน
นั้นเห็นของบุคคลคนนั้นเอง เข้าใจคนๆ นั้นเอง นี่วิมุตติสุข สุขด้วยความชอบธรรม การ
ประพฤติปฏิบัติด้วยความชอบธรรม จะเป็นความชอบธรรมของใจดวงนั้น เอวัง